

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ บรรณาธิการที่ปรึกษา วารสารวิชาการสาธารณสุข

เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2562 ประเทศไทยได้สูญเสียอาจารย์แพทย์ผู้สร้างคุณประโยชน์อันยิ่งใหญ่ในด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ผู้ซึ่งได้ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับงานโรคติดต่อของไทยและนานาชาติมาตลอดช่วงอายุการทำงานของท่าน ในการเจ็บป่วยครั้งนี้ท่านมีอาการปอดอักเสบและติดเชื้อในกระแสเลือด และเสียชีวิตอย่างสงบที่โรงพยาบาลศิริราช สิริอายุ 86 ปี

ศาสตราจารย์ประเสริฐ ทองเจริญ เกิดเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2476 จบการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยมหิดลเมื่อครั้งยังเป็นมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ปี 2500 ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัย Hamburg ประเทศเยอรมนี ปี 2505 ปริญญาบัตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี 2527 และได้รับปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ด้านชีวเวชศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ด้านเทคนิคการแพทย์จากมหาวิทยาลัยมหิดล และแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหิดล ท่านเป็นที่ปรึกษาคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ที่ปรึกษากรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ราชบัณฑิตสาขาแพทยศาสตร์ และประธานมูลนิธิส่งเสริมการศึกษาไข้หวัดใหญ่ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านไวรัสอันดับต้น ๆ ของเมืองไทย โดยเฉพาะไข้หวัดนกและโรคซาร์ส ซึ่งเป็นผู้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคทั้งสองนี้เป็นรายแรก ๆ ในเมืองไทย จนได้รับฉายา มือปราบหวัดนก

ศาสตราจารย์ประเสริฐ ทองเจริญ เป็นบุคคลที่มีความสามารถและมีส่วนสำคัญในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาศักยภาพทางด้านห้องปฏิบัติการไวรัสวิทยา จนส่งผลทำให้การป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสต่างๆ มีความก้าวหน้า มีผลการศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมาก ทั้งในด้านการพัฒนาการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า โรคหัด โรคเยื่อตาอักเสบจากเชื้อไวรัส โรคเอดส์ โรคไข้หวัดนก และโรคไข้หวัดใหญ่ ทำให้สามารถลดอัตราการป่วยและอัตราการตายของโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญได้

ในด้านของโรคพิษสุนัขบ้า ท่านได้ให้ความสนใจและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าอย่างแท้จริงมากกว่า 40 ปี ทำให้สามารถพัฒนาการชันสูตรโรคได้อย่างแม่นยำ ด้วยวิธีการตรวจวิธีอิมมูโนฟลูออเรสเซนส์ FA test ส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถห้องชันสูตรในส่วนภูมิภาค ได้ริเริ่มทดสอบวัคซีนชนิดใหม่ๆ เมื่อได้ผลและมีคุณภาพสูง มีผลข้างเคียงน้อย จึงส่งเสริมให้ใช้วัคซีนดังกล่าว และผลักดันให้มีการควบคุมโรคเป็นแผนระดับชาติ

ในด้านของโรคเอดส์ ท่านได้ดูแลผู้ป่วยเอดส์รายแรก ๆ ของประเทศไทย และส่งสัญญาณให้ประเทศได้รับรู้เพื่อเตรียมรับมือกับโรคนี้นอกจากนี้ท่านยังเป็นหัวหน้าโครงการ HIV Preventive Vaccine Clinical Trial Phase II ซึ่งเป็นพื้นฐานผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้ร่วมพัฒนาวัคซีนป้องกันโรคเอดส์

ด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกและไข้-

หวัดใหญ่ ศาสตราจารย์ประเสริฐ ทองเจริญสามารถแยกสาย-พันธุ์ไวรัสไข้หวัดใหญ่ได้เป็นคนแรกในปี 2522 และในปี 2547 ท่านเป็นบุคคลแรกที่แยกเชื้อหวัดนกของประเทศไทย นอกจากนี้ ท่านยังได้จัดตั้งมูลนิธิส่งเสริมการศึกษาไข้หวัดใหญ่ เพื่อเป็นกลไกในการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชน และหนุนเสริมทางราชการเป็นการกระตุ้นหน่วยงานต่างๆ ในการเตรียมความพร้อมรับมือกับโรคไข้หวัดใหญ่ และโรคไข้หวัดนก

ด้านโรคติดต่ออุบัติใหม่ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะทางวิชาการในการปรับกลยุทธ์และมาตรการในแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่เกิดขึ้น ได้แก่ โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง หรือโรคเมอร์ส โรคติดเชื้อไวรัส อีโบล่า และโรคติดเชื้อไวรัสซิกา นอกจากนี้ ยังได้ใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่ และที่ได้จากการค้นคว้าเพิ่มเติมเขียนตำราวิชาการ และความรู้ต่างๆ มากมายที่เป็นประโยชน์กับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขนำไปใช้ในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างมหาศาล

ในด้านบริหาร ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ เคยเป็นหัวหน้าภาควิชาจุลชีววิทยาของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล 8 ปี คณบดี คณะเทคนิคการแพทย์ของมหิดล 14 ปี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล 8 ปี

ความที่ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ มีจิตวิญญาณเป็นครูแพทย์ ท่านได้จัดทำผลงานทางวิชาการตีพิมพ์เป็นภาษาไทยและต่างประเทศมากกว่า 260 เรื่อง นักศึกษาแพทย์สมัยก่อนต้องรู้จักและเคยใช้ตำราที่ท่านแต่ง คือหนังสือวัคซีนและซีรัม และตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา ท่านได้เขียนหนังสือชุด “ระบาดบันลือโลก” เป็นหนังสือพ็อกเก็ตบุ๊ก จำนวน 33 เล่ม กล่าวถึงโรคระบาดต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนโลก บางเล่มหนาเกิน 300 หน้า เขียนได้นำอ่านมาก มีภาพประกอบมากมาย เหมาะสำหรับนัก-วิชาการและประชาชนทั่วไป ในส่วนหนึ่งของคำนำของเล่มที่ 1 ท่านเขียนไว้ว่า “เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้เขา

รู้เรา รู้โรค รู้โลก” จึงทำให้ท่านเขียนหนังสือชุดนี้ขึ้นมา

ในด้านของงานวารสาร ศาสตราจารย์ประเสริฐ ทองเจริญ เคยเป็นบรรณาธิการวารสารทั้งภาษาไทยและอังกฤษมากมาย อาทิ เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นบรรณาธิการคนแรกของแพทยสภาสาร เป็นบรรณาธิการวารสารแพทยสมาคม 2 สมัย ช่วงละ 15 ปี บรรณาธิการ Asian Journal of Infectious Diseases (Singapore) 5 ปี เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นบรรณาธิการวารสารโรคเอดส์ นาน 29 ปี และเป็นบรรณาธิการวารสารอื่นๆ อีกหลายเล่ม ในช่วงที่ท่านเป็นบรรณาธิการแพทยสภาสารสมัยที่ 2 เมื่อปี 2538- 2548 ท่านได้แต่งตั้งบรรณาธิการรอง 1 คนคือ นายแพทย์วิวัฒน์ โรจนพิทยากร

ศาสตราจารย์ประเสริฐ ทองเจริญ ได้ให้การสนับสนุนวารสารวิชาการสาธารณสุขมาตั้งแต่ต้น ท่านเคยจัดทำบัตรห้องสมุดศิริราชให้แก่บรรณาธิการวารสารวิชาการ-สาธารณสุขเพื่อค้นคว้าแก้ไขข้อมูลเอกสารอ้างอิงของบทความต่างๆ เพราะในสมัยนั้น หาข้อมูลลำบากมาก และการติดต่อให้ผู้เขียนปรับแก้ก็ทำได้ยาก และในระยะกว่า 20 ปีที่ผ่านมา ท่านได้รับหน้าที่เป็นบรรณาธิการที่ปรึกษาของวารสารฯ จนถึงปัจจุบัน

โดยสรุป ศาสตราจารย์ประเสริฐ ทองเจริญ เป็นทั้งปรมาจารย์ทางไวรัสวิทยา นักพัฒนาด้านเทคนิคการ-แพทย์ นักวิชาการ นักบริหาร นักวิจัย ครูแพทย์ นักเขียนและอื่นๆ อีกหลายด้าน ท่านเคยได้รับรางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ รางวัลเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดีสำหรับครูแพทย์ดีเด่น รางวัลมหาวิทยาลัยมหิดลสาขาการแต่งตำราและสาขาบริการสังคม รางวัลสมเด็จพระวันรัต-ปุณณสิริสำหรับแพทย์ที่ทำประโยชน์ต่อสังคม และรางวัลอื่นๆ อีกมากมาย

ในนามของวารสารวิชาการสาธารณสุข ขอกล่าวแสดงความขอบคุณและความอาลัยต่อท่านศาสตราจารย์-เกียรติคุณ นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ ที่ท่านได้ให้การสนับสนุนมาตลอด และขอดวงวิญญาณของท่านไป

วิวัฒน์ โรจนพิทยากร

บรรณาธิการ